

СЕДМИЧНИК ЗА ОБЩИНТЕ И КМЕТСТВОТА

Слово

плюс

WWW.SLOVOPLUS.COM

e-mail: slovoplus@abv.bg, slovoplus@yahoo.com

10-16 март 2022, ЦЕНА 0,50 ЛВ. ГОДИНА XXVI, БРОЙ 7, (1298) ISSN 1310 - 9693

Абонирайте се за **Слово плюс**

в клоновете на „Български пощи“ във Враца, Монтана и Видин до 20-о число на всеки месец

ISSN 1310-9693

Абонаментът в редакцията продължава до края на всеки месец за следващите. Нашите абонати имат еднократно право на безплатна реклама, обява или съобщение във вестника

КАТАЛОЖЕН № 2120

Новата „студена война“ САЩ срещу Русия в началото на 21 век

А. ГРИГОРОВ

Претенциите за световна хегемония на САЩ не са нещо ново. Още през 1945 година президентът Труман публично заяви, че победата над Германия е поставила пред американците острата необходимост да ръководят света. Главните империалистически съперници на САЩ бяха или разгромени или значително отслабени и превърнати в сателити. СССР беше понесъл много тежки човешки и материални загуби в битката срещу фашизма и беше зает изцяло с лекуване раните от войната.

Не беше изминала и една година от края на войната, когато, на 14 март 1946 г., Чърчил произнесе своята известна реч в градчето Фултън в САЩ. Отговаряйки на въпрос на кореспондент на вестник „Правда“, по повод тази реч на Чърчил, Сталин тогава каза между другото: „Г-н Чърчил и неговите приятели много приличат на Хитлер... Германската расистка теория доведе Хитлер и неговите приятели до заключението, че германците превъзхождат другите народи и затова трябва да господстват над тях. Английската расистка теория води Чърчил и неговите приятели до заключението, че народите, говорещи английски език, трябва да господстват над другите народи по света. Всъщност, г-н Чърчил и неговите приятели в Англия и САЩ отправят ултиматум към народите, които не говорят на английски: признайте доброволно нашето господство и всичко ще бъде наред – в противен случай

войната е неизбежна. Но народите проливаха кръвта си през петте години на жестока война, за своята свобода и независимост, а не за да заменят господството на Хитлер с господството на Чърчил. Затова е по-вероятно народите, които не говорят английски и са огромното мнозинство от населението на света, да не се съгласят да се подчинят на ново робство. Трагедията на г-н Чърчил е, че като закоравял реакционер той не разбира тази проста и очевидна истина“.

Приятели на Чърчил отвъд океана се убедиха, че Сталин е прав, когато, през периода 1950-53 година, техният първи опит да наложат своето господство над света претърпя катастрофално поражение още на първата стъпка в Корея. За военното и политическо ръководство на САЩ стана ясно, че военната победа дори над малка Корея е невъзможна и плановете за разширяване на агресията срещу Китайската народна република и СССР неизбежно ще завършат с катастрофа. Затова тези планове тогава бяха временно изоставени.

Нова възможност за налагане на световната хегемония на САЩ се появи едва след успеха на контрареволуцията и реставрацията на капитализма в СССР и бившите социалистически страни от Източна Европа в края на 20 век. Събитията, на които сме свидетели през последните 30 години, са част от този втори опит на САЩ за налагане на световно господство. През последното десетилетие

> на стр. 3

Социалният потенциал на кооперативния бизнес модел при осъществяване на социално-икономическите дейности

проф. Стойчо СИМОВ, д-р ик.

Може да се предположи, че най-старата форма на коопериране в българските земи е демократичната братска задруга, или т. нар. „братска семейна община“ (Бромлей, 1972). Демократичната челядна задруга, която представлявала няколко семейства от един род, обединени в общо стопанство, е основна обществена единица от древни времена. Византийските документи от X-XIII век потвърждават нейното съществуване (Литаврин, 1960). През времето от XV до XVIII в. по българските земи преобладават големите семейства, означавани като челядна задруга, род, коляно, голяма къща и др. (Вакарелски, 1974, 525с. и сл.). Около и след Освобождението Б. Богишич(1974) и Феликс Каниц(1882) пишат за наличието на задруги в България. Иван Евстатиев Гешов (1887

ICCA International Cooperative Alliance

г.) описва, че въпреки масовото разпадане на задругите, все още на места се наблюдава наличие на множество задруги в Шопско – Софийски, Трънски и Кюстендилски окръзи. Димитър Маринов, (1894 г.), съобщава за 2145 задруги в цяла Северозападна България. Ал. Додов (1905г.) изследва задруги в северозападния край

> на стр. 6

Лом 144 години от Освобождението

С тържествено честване пред паметника на Дядо Цeko Петков-Войводата стотици ломчани празнуваха 144 години от Освобождението и Национален празник на Република България. Красотата на българския фолклор демонстрираха танцовите състави „Хорце“ към НЧ „23 септември“, „Дунав“ и „Дунавче“ към НЧ „Постоянство 1856“, „Ломски ритми“ и „Северняче“ към I ОУ „Никола Първанов“. Възрожденски стихове рецитираха артисти от читалищния драматичен театър „Кръстьо Пишурка“, а вечните песни на България прозвучаха в изпълнение на вокалните групи към НЧ „Постоянство 1856“ с художествен ръководител Ваня Монева и корепетитор Сияна Левченко.

Молебен за душите на падналите за свободата на България отслужиха отец Нестор и отец Николай. Венци и цветя на паметника на Войводата поднесе община Лом, Общински съвет – Лом, училища, културни, здравни и социални учреждения, представители на районните структури на МВР, политически партии, клубове, Съюзът на офицерите и сержантите от запаса, младежки и патриотични организации и граждани.

„Преди 144 години Отецеството ни възкръсна след петвековно турско робство. Тази свобода бе извоювана с оръжие и слово. Тя е плод на вековното събуждане на българския народ и нашето Възраждане, започнало от Паисий Хилендарски в края на 18-и век. Тази свобода би била невъзможна без народните будители, хайдутите и борците от кървавото Априлско въстание. Апотеоз на тези усилия бе Руско-турската освободителна война от 1877-1878 г., в която рамо до рамо се биха руските войници и българските опълченци. По бойните полета на България оставиха своите кости и украински, полски, финландски и румънски воители в армията на Руската империя под командването на император Александър Втори, наречен Цар Освободител.

Ние никога няма да забравим подвига на 114-те опълченци от Ломския край, сражавали се за освобождението на родината ни. Сред тях са 70-годишните дядо Цeko Петков-Войводата и Първан Попнинов. Опълченци са и Петър Берковски, Алекси Попангелов, Трифон Панов, а най-младият е 17-годишният Димитър Тралчов.

Днес вярата ни в справедливостта и смисъла на думите свобода, независимост и мир е силно разколебана. Потресени сме, че в 21 век в Европа два братски, славянски и православни народа водят кръвопролитна война! Нормално ли е всичко това? Или, както казва Хегел - историята учи, че хората не се учат от историята.

Ще бъде непростимо, ще бъде пагубно, ако ние забравим или не искаме да проумеем заветите на Васил Левски, Христо Ботев, Георги Раковски, Георги Бенковски, Захари Стоянов и още достойни българи, които вярваха, бориха се и дадоха живота си за една свободна и независима България, която да не слугува никому, която да не търпи никакъв деспотизъм и никаква тирания, от когото и когато да било. Тази България, която Апостолът на свободата нарича „Чиста и свята република!“

Поклон и вечна памет на всички, които се бориха и загинаха за свободата на Отецеството! Бог да пази България!“ – каза в словото си кметът на Община Лом д-р Георги Гаврилов.

Честит 8 март

Скъпи жени,
Приемете моите най-топли пожелания по повод 8 март – Международен ден за защита правата на жените и световния мир. Пожелавам ви много живот и здраве! Бъдете все така вдъхновени, уверени и смели в мечтите си да направите света по-добър и красив!
Честит празник!

Златко ЖИВКОВ
кмет на Община Монтана

Честит Осми март!
Нека този ден, скъпи дами от община Монтана, ви донесе много щастливи вълнения, много нови мечти и вяра в любовта. Бъдете все така извор на нежност и топлина, с които животът е по-хубав, по-мъдър, по-обичан и желан.
Весел празник!

инж. Иво ИВАНОВ
председател на ОПС – Монтана

Скъпи съгражданки,
Имам голямото удоволствие да ви поздравя и честития вашия прекрасен празник – Осми март!
Нека този ден още повече разгори в душите ви жаждата за любов, за много радост и щастие в семейството, за творчески живот!
Бъдете все така хубави и излъчвайте нежност и топлина!

инж. Иван ЛАЗАРОВ
кмет на Община Вършец

Честит 8 март на всички жени от община Мездра!
Скъпи жени и майки,
Приемете моите искрени пожелания за светлия празник!
С признателност за необикновената ви сила и непрекъснат стремеж към красота и възвишени цели, за неотменното ви чувство за дълг, за неизчерпаемата ви духовна енергия. Пожелавам ви здраве, лично и семейно щастие и нови житейски успехи!

Иван АСПАРУХОВ
кмет на Община Мездра

Мнение

Срещу течението на фалшивия "хуманизъм"

Милена ВЪРБАНОВА

Неописуемо мъчно е да вървиш срещу течението на придошла мътна река, чиито талози вдигат оглушителен шум. Но изглежда такава е моята житейска и писателска съдба. Чрез целия си живот бях единък, който се противопоставяше на всякакви глутници - до средата на "попрището жизнено" се опълчвах срещу комунистическия авторитаризъм, а сетне срещу "демократическия" тоталитаризъм, ако криминалната, установена у нас преди трийсет и три години може и насън да има нещо общо с демократичния блян на българите.

Противопоставям се на подобна лъжедемократия не защото искам да оригиналничая, да се правя на смела или ей-така на инат, с маниакално упорство, да отричам всяко решение на "българските" управленци. А защото не бих могла спокойно да заспя, ако не разоблича в писмен текст техните - и явни, и прикрити - усилия за пълно унищожение на българския народ. Почти никое средство за информация не проявява себеприличаващо да публикува тези предупреждаващи мои текстове, те блуждаят като отчаяни писма, затворени в бутилки и хвърлени в океана от дезинформация - но понякога достигат до адресата си - непредубедения българин.

Като опит за диверсия и претопяване на българския народ аз разглеждам приемането на всякакви бежанци - освен на етнически българи от нашите общности в чужбина. Зная, че всички лицемери и дори почтените, но в тоя момент нетрезво разсъждаващи, българи у нас, подмамени от лицемерните позиви за хуманност, в първия момент ще се възмутят и ще ме погнат с проклетия.

Но ето какво конкретно имам предвид.

Никога не съм вярвала на "хуманизма" на българските власти. Техният "хуманизъм" има винаги антибългарски измерения. Лицемерните сълзи и умилените вайкания на платени оплаквачки, с които служещите на чужди интереси медиите, окайват всякакви бежанци и зоват нашата държава и общественост да ги приеме, винаги ме карат да настръхвам - със своя фалш.

Вчера от новинарските сайтове разбрах, че от началото на руско-украинската война в България са влезли около 25 хиляди бежанци от Украйна (някъде се споменава числото 30 хиляди). Математикът Витанов, който дълги месеци изпълняваше ролята на ковид-врачка, преди два дни заяви, че ако в страната ни влизат до "сто хиляди бежанци на ден от Украйна", всичко ще е наред и ковид-фонът няма да се увеличи.

Бежанците - предимно майки с деца - се настаняват във всички географски райони на страната. Някои идват с безплатен транспорт от Румъния и безплатно пътуват до селищата, в които желаят да се настанят или - в случай, че нямат претенции - до местата, в които общини и частни лица им осигуряват подслон. Бежанците получават безплатни продукти от първа необходимост. Законодателството ще бъде променено, за да облекчи статута им, предвидени са вече работни места за желаещите.

Питам те, българин, гражданин на най-бедната страна в ЕС, откъде се изляз този рог на изобилието? Питам не държавните лапачи, партийните хранителници и сороските одалиски, а теб, така наречен "обикновен българин", нашата държава дала ли ти е някога - един-единичък, макар и корав като камък, безплатен зальък? Получил ли си някакви безплатни блага от тази зла мащеха (говоря не за Родината, а за държавата)? Не, никога, тя те изстискава до пълно изтощение и унижение, докато те прати в гробищата или те изхвърли във от пределите си - да си трошиш главата в емиграция? Изпитала ли е капка милост към мъките ти? Проявила ли една хилядна от "хуманизма", с който среща "бежанци"?

Правителства, които нямат милост към собствения си народ, а я насочват по външна повеля само към чужденци - са чужди правителства.

Защо не осигуриха не транспорт и "безплатен обяд", а просто работни места за трите милиона български емигранти, които станаха роби на Запад за единия къшей хляб? Двайсет години споделях тяхната участ - само този, който си е тъпкал тумбака до пръсване на българската държавна трапеза и е ходил в чужбина единствено на курорт - може да смята, че животът на икономическия

> на стр. 5

Нашата страница за Корея

Цялата страна отбелязва 80 години от рождението на Ким Чен Ир

Людмил Костадинов

В цялата страна чества 80 години от рождението на Председателя Ким Чен Ир като празник на победата на неговото дело и идеи.

Хората масово посещаваха Кимсусанския дворец който е и мавзолей на Президента Ким Ир Сен и Председателя Ким Чен Ир.

Цветя бяха поставени пред статуите на Ким Чен Ир в редица места на страната.

Открити за посещение, по повод празника, бяха и изложби на картини и на индустриален дизайн.

Деца в цялата страна бяха приемани тържествено в Детския съюз, а на заслужили учени и работници бяха присвоени звания и раздадени награди.

Във всички театри в столицата и провинцията имаше спектакли посветени на празника. Пълни с посетители през целия ден бяха и спортни площадки, музеи, централния зоопарк в Пхенян, както и всички ресторанти и други заведения.

Фоторепортаж от празничния концерт в Двореца на децата в Пхенян

Проведах се футболни мачове между най-добрите мъжки и женски отбори в страната, както и демонстрации по таекуондо.

Вечерта в столицата и провинциалните центрове имаше тържествени концерти и масови тържества с фейерверки.

Деца се радват на лебедите в езерото на Кимсусанския дворец

Митинг отбелязва началото на строителството на модерна оранжерия

В района на Рьонпо на 18 февруари 2022 се проведе митинг по повод началото на строителството на съвременна оранжерия. Масщабният проект предвижда изграждането на 1000 декара парници и всички обслужващи и спомагателни съоръжения. Решението за строителството беше прието от ЦК на Корейската трудова партия на нейния последен пленум и е част от дългосрочната стратегия за ускорено развитие на селското стопанство в страната. Оранжерията ще се изгражда от строителни части на народната армия които вече имат опит в строителството на подобни съвременни оранжерии.

Митинг по повод началото на строителството на модерната оранжерия

Важността на събитието се подчертава и от участието на ръководителя на партията и държавата Ким Чен Ун, който произнесе вълнуваща реч. Той поздрави строителите и посочи значението на новата оранжерия, която ще подобри значително снабдяването на големия индустриален и научен център град Хамхин. Новата оранжерия ще е най-модерната и най-голямата в КНДР. Накрая Ким Чен Ун заяви, че не се съмнява в успеха на воините-строители да завършат обекта в срок и с високо качество. Тези негови думи бяха посрещнати с овации и скандирания от участниците в митинга.

Ким Чен Ун и съпровождащите го партийни ръководители и военни командири правят първа копка на строежа на новата оранжерия

Новата „студена война“ САЩ срещу Русия в началото на 21 век

> от стр. 1

А. ГРИГОРОВ

тие на 20 век в Русия хранеха илюзии, че САЩ ще третира тяхната страна като равноправен партньор. След разпускането на Варшавския договор отначало вярвах, че НАТО също ще изчезне, а след това, че поне няма да се разширява към границите на Русия. Отрезвяването за руския елит настъпи през 1999 г., когато САЩ и техните сателити от НАТО нападнаха Югославия, погизвайки най-безцеремонно международното право и без решение на Съвета за сигурност на ООН.

През същата година в НАТО бяха погълнати Чехия, Полша и Унгария. През 2001 последва така наречената „война срещу тероризма“ и окупацията на Афганистан от САЩ, а през 2003 беше нападат и окупиран и Ирак. Нападението и окупацията на тези държави отново беше извършено с демонстративно погизване на международното право и решенията на ООН.

През 2004 година НАТО присъедини Румъния, Словакия, Словения, България и дори бившите съветски прибалтийски републики – Естония, Литва и Латвия.

На 4 май 2006 вицепрезидентът на САЩ Ричард Чейни, намирайки се във Вилнюс, произнесе реч, която след това нарекоха „Вилнюска“, по аналогия с „Фултънската“ реч на Чърчил през 1946. В нея той открито заяви, че САЩ няма да търпят „деструктивната роля на Русия на международната арена“.

Трябва да се подчертае, че по времето на Елцин и в началото на управлението на Путин, руското ръководство правеше всичко, за да се хареса на САЩ. Така например Путин се откажа от руските военни бази в Куба и Виетнам, а след 11 септември подкрепи „войната срещу тероризма“ на САЩ и дори предлагаше влизането на Русия в НАТО. Всички тези опити за някакво „партньорство“ бяха отхвърлени от САЩ, които сериозно си въобразяваха, че са „победили“ СССР в така наречената „студена война“. Те бяха убедени, че с Русия трябва да се разговаря само като с „победена“ държава от позиция на силата. В САЩ дори се появи книга, в която съветник на президента Рейгън описваше как СССР е бил „победен“ от САЩ. Според него това станало на първо място поради заплахата да бъде създадена система за отбрана от съветските стратегически ракети. На второ място САЩ помогнали с оръжие на муджахидините в Афганистан и накрая оказали натиск върху Саудитска Арабия да повиши добива на нефт и по този начин да „схисне“ светската икономика поради падане цената на нефта. В новата „студена война“ срещу Русия решиха да използват абсолютно същите методи. През 2002 година САЩ денонсираха договора за противоракетна отбрана от 1972 и започнаха да разполагат елементи на системата за противоракетна отбрана както на своя територия, така и в Полша и Румъния, непосредствено до границите на Русия.

Първият локален въоръжен конфликт срещу Русия беше разпален в Грузия през август 2008. В продължение на редица години САЩ и Израел модернизираха и въоръжаваха армията на Грузия. В деня на откриването на олимпийските игри в Пекин грузинската армия изненадващо нападна автономната област Южна Осетия, където бяха разположени руски миротворци. Въпреки прогнозите на военните специалисти, не голяма групировка на руската армия, с подкрепата на няколко хиляди осетински и абхазки опълченци, в резултат на светкавична операция сложи бързо край на конфликта. След това Русия официално призна независимостта на Южна Осетия и Абхазия.

През февруари 2014 в Киев беше извършен въоръжен преврат, организиран и подкрепян от САЩ, срещу правителството и президента на Украйна, които поддържаха нормални отношения с Русия. Новите управници на Украйна не криеха, че основната им цел е разполагане на бази и войски на НАТО на тяхна територия и разпалването на въоръжен конфликт с Русия. Те се опитаха с оръжие и терор да подчинят източната и южната част на страната, но срещнаха съпротива. В Крим почти цялото население и по-голяма част от армията, флотата и милицията преминаха на страната на съпротивата, а тези военни части, които подкрепиха преврата, бяха бързо разоръжени. Това позволи в Крим да се организира и проведе референдум за статута на полуострова напълно в съответствие с действащата тогава конституция на Украйна. На този референдум населението на Крим с огромно мнозинство гласува за присъединяване към Руската федерация. В други райони на страната обаче режимът в Киев успя да смаже мирните протести със сила. В Одеса и Мариупол стотици не-въоръжени демонстранти бяха избити от въоръжените банди на режима. Все пак в Донецк и Луганск, главните центрове на миньорския Донбас, бяха обявени Донецка и Луганска народни републики и бяха проведени референдуми, в които над 80 % от населението гласува за независимост. В отговор властите в Киев хвърлиха срещу двете народни републики всички боеспособни части на армията, както и доброволни отряди. Авиацията и артилерията на хунтата започна да бомбардира жилищни и обществени сгради в атакуваните градове, предизвиквайки многобройни жертви сред мирното население. Стигна се дори до използването на балистични ракети срещу граждански обекти. Тази война на режима срещу собственото население беше наречена „антитерористична операция“. Войната срещу населението на Донбас получи пълната и безусловна политическа, икономическа и военна подкрепа от САЩ и ЕС. В същото време Русия тогава оказа ограничена подкрепа за народните републики и се стараеше да спре кръвопролитие и да накара двете страни да преговарят. Към началото на август 2014 изглеждаше, че властите в Киев са близо до военна победа и техния военен министър заяви, че не само ще „очисти“ Донбас, но и след това идва ред и на Крим и ще направи парад на победата в Севастопол. В крайна сметка опълченците от народните републики успяха да обкръжат ударните сили на режима, които

понесоха тежки загуби и бяха принудени да бягат. Военното поражение принуди властите да приемат спиране на бойните действия и да започнат преговори в Минск. Режимът в Киев обаче никога не гледаше сериозно на примирието и на тези преговори и за него те бяха само тактически ход, за да спечели време за възстановяване боеспособността на своите войски за ново настъпление. Затова и преговорите не дадоха почти никакъв резултат с изключение на обмена на известен брой пленници. По вина на режима в Киев в Донбас загинаха над 14 хиляди души, от които по-голямата част мирни жители.

Локалният въоръжен конфликт на територията на Украйна беше съчетан с икономическа война, която трябваше да разруши икономиката на Русия. Известният Френсис Фукуяма, който обяви „края на историята“ след разпадането на СССР, смяташе, че за разлика от СССР, Русия е по-интегрирана в световната икономика и затова е по-уязвима и по-лесно може да бъде принудена да капитулира. По изпитана рецепта беше използвана Саудитска Арабия, която да увеличи добива и да свали международната цена на нефта. Само за няколко месеца, цената на нефта падна близо 4 пъти, а с цената на нефта падна и цената на природния газ, който Русия също изнася в големи количества. Това, разбира се, беше тежък удар за руската икономика, която получава повече от половината си приходи от износа на нефт и газ. Президентът на САЩ побърза да обяви, че икономиката на Русия ще бъде съсипана до края на 2014. Резултатът обаче се оказа обратен на този, на който разчитаха във Вашингтон. Русия е страна с огромни природни ресурси и достатъчно развити технологии и успя да намали вноса и по този начин да намали и нуждата от износ. Такова реструктуриране на икономиката, от износ на суровини към развитие на собственото производство за заместване на импорта, се оказва изключително полезно за дългосрочното икономическо развитие на страната.

В началото на 2022 властите в Киев заявиха, че искат да бъдат приети в НАТО и да разположат ударни оръжия на блока на своя територия. За разлика от предишните десетилетия, този път Русия първа нанесе удар. Започна военна операция на руските въоръжени сили за демилитаризация и денацификация на Украйна, която да отстрани окончателно тази заплаха за Русия. На Запад руската операция предизвика пропагандна истерия и икономически санкции на принципа „да си изгорим къщата, за да запалим плевнята на руснаците“. Достигна се до санкции на спортисти, спиране на културен обмен, забрани на средства за информация и други подобни действия, които са по-скоро демонстрация на безсилие.

Днес конфронтацията между Русия и САЩ достига такава фаза, от която не може да има връщане назад и изходът може да бъде само победата на една от страните. Втората важна особеност е, че тази конфронтация ще прилича по-скоро на така наречената „студена война“, отколкото на реална пълномащабна война с използване на ядрено оръжие.

За САЩ „победа“ ще е единствено смяна на днешната власт в Русия с проамерикански марionen режим, подобен на този в Киев. Всеки друг изход ще е поражение за САЩ и ще означава окончателно рухване на претенциите им за световна хегемония.

Икономическият потенциал на САЩ безспорно превъзхожда този на Русия. Брутният вътрешен продукт на САЩ е близо 5 пъти по-голям, а населението е над 2 пъти повече.

Това обаче в никакъв случай не предопределя крайния изход на борбата, тъй като Русия е страна, която притежава всички необходими суровини и развити технологии на нивото и дори превъзхождащи тези на САЩ. Русия може да произвежда всичко, от което се нуждае и няма как да бъде поставена на колена само с икономически санкции, блокади, търговски войни и т.н.

Във военната област стратегическите грешки на САЩ през последните десетилетия доведоха до радикално изменение на съотношението на силите в полза на Русия. Към 2022 година стратегическите ядрени сили на Русия бяха превъоръжени с ракети от ново поколение, за разлика от тези на САЩ. Изоставането на САЩ в стратегическите оръжия се дължи изцяло на илюзиите на Вашингтон, който повярва сам в собствен си мит за технологично превъзходство над Русия. На основата на тази илюзия в Пентагона беше разработена авантюристичната концепция за победа над Русия в ядрена война, чрез обездоръжаващ удар по стратегическия ядрен потенциал на Русия. Останалите непоразени руски стратегически ракети трябва да бъдат неутрализирани от проектираната противоракетна отбрана на САЩ. По този начин САЩ хвърлиха огромни средства и усилия в очевидно нереални проекти и сами се вкараха в такъв военнотрагически капан, от който изход, поне през следващото десетилетие, не се вижда.

Не по-малко трагично е състоянието на сухопътните войски на САЩ и повечето техни съюзници от НАТО. След окупацията на Ирак и Афганистан сухопътните сили на САЩ са деморализирани, с износена и неизправна техника. Те практически са неспособни за никакви сериозни действия срещу силен противник. Не по-добро е положението в останалите страни от НАТО и особено в бившите социалистически страни.

Опитите за световна хегемония са закономерно следствие от основния икономически закон на капитализма и ще продължават докато тази система съществува.

Историческият опит показва, че заплашените страни се обединяват срещу заплахата за тяхната независимост. Срещу нацистка Германия беше създадена антихитлеристката коалиция. Днес опасността от американския хегемонизъм води до неизбежното сближаването на Китай, Русия, Индия и редица други независими държави. В крайна сметка претендентите за световна хегемония винаги търпят поражение от обединените сили на заплашените от тях народи.

С мартеници и благопожелания дариха кмета на Монтана Златко Живков момичета и момчета от II средно училище „Никола Вапцаров, VII СУ „Йордан Радичков“ и от дневния дом за деца и младежи.

Честит 8 март

Скъпи жени от община Оряхово,

Приемете моите най-искрени поздравии по случай 8 март!

Нека в пъстрия празничен букет бъдат вплетени и моите благопожелания за

повече топлина и доверие, за сбъднати мечти и оправдани надежди, за обич и взаимност!

Бъдете все така вдъхновението, от което всички се нуждаем!

Честит празник!

Росен ДОБРЕВ
кмет на Община Оряхово

Честит 8 март!

Честит празник на всички вас, скъпи жени от Община Хайредин, които създавате живот, носите радост и сбъдват мечти! Вие правите земното ни битие пълноценно, смислено и красиво!

Желая ви щастие и обич!

Тодор ТОДОРОВ
кмет на Община Хайредин

Честит 8 март на служителките в Общинската администрация и кметствата, на всички прекрасни жени в Община Берковица!

Бъдете здрави, дръзки и красиви!

Желая ви лъчезарност и благородство!

Изпълвайте живота с нежност и светлина!

Димитранка КАМЕНОВА
кмет на Община Берковица

Честит 8 март на служителките в Общинската администрация и кметствата, на всички прекрасни жени в община Лом!

Бъдете здрави, дръзки и красиви! Желая ви лъчезарност и благородство! Изпълвайте живота с нежност и светлина!

Георги ГАВРИЛОВ
кмет на Община Лом

Честит 8 март

Скъпи жени и майки
от община Медковец,
Честит 8 март!
Нека в живота ви винаги
присъстват хармонията и
багрите на пролетта!
Бъдете мили и добри, вяр-
вайте в любовта, бъдете
горди за това, че носите името жена!
Весел празник!

инж. Венцислав ЕВГЕНИЕВ
кмет на Община Медковец

Мили дами,
От сърце ви честитя най-
очарователния празник 8
март и ви пожелавам
здраве, щастие, късмет и
много любов!
Бъдете все така неумори-
ми като слънцето и незаме-
ними като земята. Дарявайте ни с искрена
нежност, вяра и житейска мъдрост!
Честит празник!

Стилиан КАМЕНОВ
управител на Общински пазар - Монтана

Честит 8 март, скъпи ко-
лежки!
Нека пътят ни да е осеян с
много светлина и житейско
удовлетворение! И да не
спира желанието ни да тво-
рим доброто и да поддържа-
ме позитивния дух в
нашето ежедневие.

Венета ИВАНОВА
председател на сдружение „Будители народни“
– Монтана

Стартира националният етап на 51-и международен епистоларен конкурс на Всемирния пощенски съюз

„Български пощи“ ЕАД обявява началото на националния етап на 51-ви международен епистоларен конкурс за млади хора на Всемирния пощенски съюз и ЮНЕСКО. Темата за тази година е: **„Напиши писмо до влиятелен човек, за да му обясниш защо и как следва да се предприемат действия за борба с климатичните промени“**.

В конкурса могат да вземат участие единствено деца **на възраст от 9 до 15 години**. Международното бюро на ВПС не приема съчинения, изпратени директно до тях, от училища или физически лица и допуска за участие във финалното състезание само по едно писмо от страна-членка.

Право на участие в конкурса ще имат съчинения, отговарящи на следните условия:

- Участникът да предостави попълнена Декларация-съгласие от родителите (образец има на сайта на дружеството – раздел „Новини за клиенти“);
- Съдържанието на съчинението да отговаря на поставената тема;
- Авторът на съчинението да бъде на определената възраст;
- Съчинението да съдържа не повече **от 800 думи**;
- Писмото да бъде с клеймо не по-късно **от 25 март 2022 година**.

– Съчиненията да се изпращат на адрес:

**До РУ на „Български пощи“ ЕАД,
За 51-ви Епистоларен конкурс**

Писмото, класирало се на първо място на национално ниво, ще бъде преведено и изпратено до ВПС за участие в 51-и международен епистоларен конкурс.

Всички други отличени творби ще получат грамоти, а три от тях, съответно на първо, второ и трето място ще бъдат наградени с подаръци. При наличието на по-голям брой творби с високи литературни качества, ще има и поощрителни награди.

Позиция

Приближаваме се все повече до горенето на книги

Габриела ПАНОВА

А както правилно беше предрекъл немският поет Хайнрих Хайне: „там където горят книги, после горят и хора.“ В днешния контекст нещата по-скоро биха звучали така: там, където унищожават паметници, после унищожават и хора. Точно както в Украйна.

Всъщност замисляйки се – какви книги да горим изобщо, като последните 30 години доста книги от домашни библиотеки се изхвърлиха в контейнерите за смет, както всички сме били свидетели. Ако все пак имаме тук-там някоя останала книга и не си бяхме размили услужливо историята в учебниците, може би щяхме да познаваме някои очевидни исторически факти, за да не се излагаме после в „бунтарството“ си.

Щяхме да си дадем сметка, че е нелепо - да се организират арт перформанси върху монумент, който няма отношение към днешните събития. Да се бъркат исторически периоди и понятия.

Да се сравнява Съветската армия с Путин и изобщо днешна капиталистическа Русия със СССР. Също толкова нелепо е да се изразява подкрепа за Украйна, вандализирани са символа на армията, в която са участвали множество украинци, дали живота си за разгромяването на Хитлер и нацизма в заключителния етап на Втората световна война.

В науката история не се оспорва, че най-голям принос за победата над Третия Райх и освобождаването на Европа, за да съществува изобщо и да честваме днес 9-ти май като неин празник, има Червената (съветската) армия. Затова в много европейски столици, както и в София, до ден днешен стоят непокътнати и в добро състояние нейни паметници.

Тотално неразбиране и/или лицемерие е да се осъжда Хитлер и едновременно с това да се пише "Слава Украине. Героям слава." Възгласът, доста напомнящ на „Слава Гитлеру! Победе слава!“, е свързан с нациста Степан Бандера, отговорен за хладнокръвното избиване по най-садистични начини на поляци, руснаци и евреи.

Нали знаете за уловките, които се крият в дребния шрифт под линия. Така и нашенските свободолюбци не са се съдържали и ниско върху задната страна на паметника са показали истинското си лице, като са възхвалили с „Батко наш Бандера“ идола си Степан Бандера - налаганият за герой в Западна Украйна убиец.

От такава псевдосолидарност нямат нужда обикновените украински граждани, бягащи от войната. „Путин е убиец“ може да се скандира пред посолството на Русия. Ако обаче някои наистина претендират, че ги е грижа за свободата и страдащите от войните по света и по този повод искат да правят демонстрации, то ще трябва доста да попротестират и пред американското посолство.

Явно *Гражданската инициатива за демонтиране на паметника на съветската армия*, организирана т.нар. арт акция на 27 февруари 2022г., уповавайки се на това, че „писането по паметника не представлява престъпление“ възпитават в омраза и неонацизъм и призовава към "изчистване" на хора. Докато се крие зад фасадата на романтичното бунтарство за мир и свобода. Аман от профанен вандализъм и от поръчково и режисирано бунтарство, което не се трогва от нито един сериозен социален проблем на народа си в страната. Тези, които днес у нас насъскват и въоръжават младежи със спрейове(далеч не с творчески цели), утре ще започнат да го правят и с коктейли „Молотов“. По примера на бандеровците, преследващи и изгарящи хора в Одеса през 2014 г.

Нашите сънародници трябва да бъдат наясно, че на пръв поглед уж безобидната война с паметниците и с паметта за неотдвана отминали събития - постила добре пътя за възраждане и засилване на фашизма и неговите човеконенавистни проявления под различни форми.

„Заявяваме, че оттук-нататък и до предстоящото демон-

тиране на монумента, ще възпрепятстваме всеки опит за почистване или ремонт на съоръжението.“ „Ще върнем това окупирано градско пространство на българските деца!“

Вместо организаторите да си хабят завидната решителност в лов на вещици, нека протестират срещу прекомерното застрояване, включително върху зелени паркове и функциониращи детски площадки. Така по бихме им по-вярвали, че ги е грижа за българските деца.

Тенденцията ще е все повече да се строи в парковете, именно защото общината удобно за нечи бизнес интереси се бави да направи и оповести чакания План за отчуждаване на частната собственост в паркове, градинки и терени за други обществени дейности - необходими за детски ясли, градини и училища. Но нашите „борци срещу окупираното градско пространство“ не са се трогнали от това, не ги чуват да настояват пред любимия си районен кмет Трайчо Трайков за нови детски градини и ясли.

Той, ако не друго, поне да съдейства да се измият улиците и тротоарите на София, че... много мръсотия, много кал. Вместо да се саморазправя с паметници на дали живота си войници за спасяването на Европа и с паметни плочи на убити от царската полиция през 1943г. студенти. Виновни, че са взели участие в мирно шествие по повод 3-ти март, което полицията разгонва с куршуми, заради забраната за честване на празника по това време от царската власт. Звучи ви познато нали?

В такива мракобесни условия, когато са погавани цели народи и безнаказано са убивани деца, се заражда европейската антифашистка съпротива. Така се стига до хващането на автомати и приемането на настъпващата Червена армия като освободителка. Прословутото им размахване е после. След много саможертви. И е в знак на победата над нацизма.

Обаче от толкова заслепено плюене по войника, вдигнал след края на войната автомат, пропускат да видят другите две знакови фигури на монумента. Скулптурите на работника и майката с дете на ръце. Не е чудно, че тях никой от имащите се за демократи не ги забелязва, защото те просто не се интересуват от тях и в реалния живот. Точно по същия начин в настоящето ни общество незабелязани и negliжирани от политическия елит остават обикновените работници, майките, децата. Приоритет на думи стават само покрай избори. За това свидетелстват все по-влошаващите се условия на труд, социално неравенство, смешни детски надбавки, липсата на достъпни спортни и културни занимания за деца, съсипаното здравеопазване, търговията със здраве, унизително заплащане на медицински сестри и т.н. Този списък ще става все по-дълъг, докато за решение на всичките проблеми ни се предлага, по няколко пъти годишно, демонтажа на един паметник в центъра на София.

Ако от *Гражданската инициатива за демонтиране на паметника* изобщо се интересуват от мнението на останалите граждани, защото разбира се по бандеровски тяхното е най-право, могат да хвърлят един поглед на неформалната анкета в популярната фейсбук група „Забелязано в София“. Ето как изглеждат там отговорите на въпроса - дали да бъде премахнат Паметника на съветската армия?

„Не съм съгласен!“ – 4540 гласа

„Съгласен съм!“ – 1496 гласа

„Не мога да преценя!“ – 89 гласа

Изводите са ясни. Коментарът - излишен.

След като на 28 февруари, паметникът на Съветската армия беше почистен от великото протестно изкуство върху него, да попитаме какво следва?

Кой е следващият символ от миналото, който потиска свободата ни – може би НДК? Да очакваме ли и върху него арт перформанс или направо ще бъде местен в Музея на социалистическото изкуство.

За финал нека си припомним уместните в случая думи на доц. Александър Сивилев от Софийски университет.

„Когато днес се опитват да пренаписват историята, е добре да помнят, че модата сега можеше да е различна – квадратно подстригани мустачки, зализан на ляво перчем и поздрав с гордо изпълната ръка, а всички полухора нямат право на живот. Странно е, че хора, които се обявяват за демократи не могат да приемат чуждото мнение и да се примирят със собственото си минало. Лошото е, че ако не дай си боже, Паметника на Съветската армия изчезне, ако го вземат извънземните, изведнъж огромна част от политическата ни класа и обществен елит ще остане без цел и въобще без смисъл в живота. Би трябвало да се радват, че човекът с автоматата стои в центъра на София, защото иначе няма да има какво да кажат за България.“

28 февруари 2022 г.
София

П.Г. "Движение 23 септември"

Женският въпрос в съвременна България

Често чуваме, как днес жените нямат за какво да се борят, защото всичко е постигнато. Жени заемат ръководни постове в правителства, банки, предприятия; жени има във всяка професия – от таксиметров шофьор до лекар. Всички законови условия за равнопоставеност на жената и мъжа са налице в България. Има ли тогава въобще женски въпрос?

Либералната идеология поставя акцент върху социалната роля на пола (т. нар. джендър), но само дотолкова, доколкото той е въпрос на личен избор, индивидуалност и свобода да бъде проявявана тя. Проблеми, като битовото и сексуално насилие над жени се разглеждат само като продукт на мащитско (мъжкарско/патриархално) общество, без оглед на социално-икономическите условия, поражащи подобно поведение. В нашата страна има огромен брой случаи на домашно насилие, не малка част от които завършват с убийство. Но наистина ли можем да обясним този проблем с някакъв закодиран дълбоко в обществото ни традиционен патриархален модел?

Генеалогията на половото неравенство трябва да се търси в икономическите зависимости. Исторически погледнато, подчинената роля на жената произтича от необходимостта от разделение на труда в семейната единица в най-дълбока древност – по-силният физически член на семейната единица (мъж) извършва тежкия труд, с който се обезпечаваше съществуването на семейството, докато по-слабият (жена) се грижи предимно за отглеждането на потомство и извършва допълнителен по-лек труд. С оглед на първата поява на излишъци в производството се обуславя и появата на частна собственост – един индивид може да притежава изработеното от себе си и съответно да определя достъпа на останалите членове на обществото до натрупаните блага. Тъй като именно мъжете произвеждат повечето основни блага, те се и ползват от частната собственост. Остава въпросът за унаследяването. С множество етнографски и исторически примери се доказва, че първоначално унаследяването е по майчина линия, а ролята на бащинството е недоказуема. Именно след появата на частната собственост изниква необходимостта бащите да обезпечат собственото си поколение, а освен всичко друго това значи и да могат със сигурност да посочат своите наследници. Така се появява двоичното патриархално семейство, което след множество изменения може да се проследи и до съвременната епоха.

С развитието на технологията, а впоследствие и на социално-икономическата система, става възможно жената да бъде включена в производствения процес при капитализма наравно с мъжа. Именно с този период на включване на жените (а твърде често и на децата) в производството започват и женските борби за равни права. Тъй като капиталистическата система разчита на конкурентен наемен труд, колкото повече работници, съответно и конкуренцията между тях има, толкова по-големи печалби се трупат. И въпреки естествената необходимост на капитала да осигури повече работна ръка, откъсвайки жените от ролята на семеен придатък, този процес в никакъв случай не върви с даването на равни права. Женските движения от края на 19 и особено от 20 век се подлагат на гонения, обструкции и унищожение. За капитализма единствена допустима форма на борби за права на жените е тази, искаща права само за жените от „висшата класа“ – образовани и богати.

Тази история е повтаряема навсякъде по света, включително и в България. Женското движение започва с разцепление на класова основа – борба за правата на всички жени (а мнозинството от тях са селянки и работнички) или борба за правата на „правилните“ жени с възможности. Тъй като особено отявлено през 20 век и преди, и особено след Октомврийската революция, печелят именно първите организации, често обвързани с комунистическата идеология, но увеличащи много по-широки маси, в капиталистическите общества подхождат към женската еманципация се променя. (любопитен факт е, че борейки се с комунизма в САЩ, американските правителства от 40-те до 80-те години водят пропаганда за ролята на жената като стожер на семейството, отглеждаща деца и стояща си вкъщи, която комунизмът иска да разврати, за да разруши американските семейства). На преден план излизат борби за индивидуални права за сметка на колективни такива. Въпреки всички нюанси на феминисткото движение по света, това е водеща тенденция. Още от конгреса на жените социалистки 1910 г. думата „феминизъм“ се обвързва с течението, искащо права само за образованите и богати жени. Оттогава насам комунистите разбират феминизма като буржоазно течение, разглеждащо правата на жените като свръхприоритет над всички останали проблеми. Основна критика на феминизма към социалистическия блок е институционализирането на женския въпрос до държавна регулация.

Каква е марксистката позиция: първо, тя започва с материалистичен поглед върху произхода на патриархата, обвързан не толкова с различните биологични функции, колкото с икономически роли. Второ, патриархат може да няма, само ако

няма частна собственост, следователно пълно равенство между половете може да се постигне само при висшия стадий на комунизма, когато насилието като форма на управление е станало ненужно, т.е. няма и държава. Трето, общите права на жените са общи преди всичко на класова основа – между жената работник и жената капиталист има много по-малко общо отколкото между жената работник и мъжа работник. Отделянето на женския въпрос от общокласовите въпроси е немарксистки подход. Поставянето на правата на жените над общите работнически права е немарксистки подход. Това обаче не значи, че женският въпрос няма специфики, изискващи специално внимание и работа, че не изисква женски обединения и водене на борба за специфични права. По дефиниция, макар че днес у нас жените се ползват формално с равни права (в някои отношения и с привилегии като майчинството), не означава, че те не са най-експлоатираната част на работническата класа – това е видно и по всички официални статистики в България и ЕС за различното заплащане за равен труд.

Като се добави към това и преобладаващата тежест от домашната работа, става ясно, че много проблеми теърва трябва да бъдат решавани. Жените обаче, представляват половината работническа класа и без увличането им в класовата борба, без участието им, всякакви политически и социално-икономически революционни промени са невъзможни.

Днес развитието на производството минимализира необходимостта от тежък физически труд, което изравнява възможностите на жените и мъжете за развитие. Основният фактор, който неминуемо води до неравенство/зависимост, е необходимостта при създаването и отглеждането на потомство жените да отпаднат от пазара на труда, при което, без адекватна обществена подкрепа, свързана с обезпечаване на майчинството, функциониращи ясли и детски градини, реален допълнителен отпуск и т.н., неминуемо жените изпадат в икономическа зависимост от „главата на семейството“. Именно там се корени и масовият проблем с физическо насилие над жени, които няма къде да отидат и как да се издържат, ако напуснат мъжете си.

Как се развива женският въпрос в България

До Освобождението българското общество е селско-патриархално, в което ролята на жените се свежда до отглеждане на потомство и поддържане на домакинство. Бавно си пробиват път идеите за активно участие на жените в обществения живот. Първото девическо училище е открито едва през 1840 г. Образованието на момичетата е било с по-ниско качество и на него се е гледало само като подготовка на бъдещи учителки за нуждите на младата българска нация. Предосвобожденическият период все пак е изпълнен с революционен и новаторски дух и това позволява на редица жени да се включат по-активно в барутното време, например, учителката Райна Попгеоргиева. Женското движение обаче се свежда до събиране на помощи за Априлското въстание.

Едва след Освобождението поетапно навлизат по-прогресивни идеи, свързани с промяната в бита – от изостаналото феодално селско стопанство към концентрирани производства и наемен труд. Тази промяна изисква жените също да бъдат включени в производствения процес, а това означава откъснати от патриархално-селския бит. Появяват се революционни идеи като право на гласуване, равна заплата за равен труд, право на висше образование и др. Зараждат се и първите женски организации – през 1901 г. – Български женски съюз, а през 1914 г. – Организация на жените социалдемократи.

В появата на тези две организации се вижда противоречие в женското движение, което и до днес не е разрешено. То се дължи на факта, че жената, като частен случай на човека по принцип, неминуемо изпада в класови отношения с обикалящата я среда. Иначе казано, проблемите на селянките и работничките са различни от проблемите на буржоазните дами и аристократките. Ако едните настояват за равно право на глас, другите искат имуществен ценз при гласуване. Ако първите се противопоставят на свръхексплоатацията на женския и детския труд, другите се ползват от благата на този труд. Именно вследствие на по-универсалните послания на женските комунистически организации, обръщащи се към повечето жени, те добиват популярност, довела до масово участие на жени в комунистическата партия и в партизанската борба по време на Втората световна война.

След обявяването на страната ни за народно-демократична през 1947 г., мигновено е признат пакет от права за жените, които в този момент са далечна мечта за целия западен свят – право на глас, работа, запазване на работното място след раждане, отпуск по майчинство, допълнителен отпуск, материална помощ за децата, право на развод, право на аборт, насърчаване на образованието и професионалната реализация. Започват да се въвеждат социални учреждения като

> на стр. 7

Мнение

Срещу течението на фалшивия "хуманизъм"

> от стр. 2

емигрант е по-добър от този на украинския (и всякакъв друг) бежанец. Значи половината от българите в работна и репродуктивна възраст ще бхътят, поставени в робско положение на Запад, а местата им ще бъдат заети от чужденци, приемани с разтворени обятия и с крокодилски сълзи? Като емигрантка с 20-годишен бачкаторски стаж и страховито горчив опит, се гнуся от подобно антибългарско "милосърдие". По-лоши работници и специалисти ли са нашите българи от украинците, които приждат у нас?

Защо в продължение на трийсет и три години "българската" държава не прие бесарабските и таврийски българи и не ги настани в България, въпреки техните кървави молби? Нашите сънародници в Украйна бяха принудени да изпитат на свой гръб всички колизии на украинските режими, които показваха ясно неприязънта си към българската общност, българското образование, българския език и всички техни малцинствени права? Приливът на етнически българи от Украйна можеше в известна степен да помогне за българизация на страната ни в нашата ужасяваща демографска трагедия и да оживи загиналото българско село. Дори и сега, когато у нас са приети десетки хиляди украинци, правителството апелира към етническите българи "да си стоят по домовете и в бомбоубежищата". Наглост, убийствена подигравка.

"Ако идват до сто хиляди украинци на ден"? Чувате ли се какво брътвите, малоумни витии? Ние не броим и шест милиона - само за три месеца с такъв емигрантски поток, България вече окончателно няма да е българска, а ще се размие в някакъв мултиетнос. Но антибългарската политика цели тъкмо това и използва всяко събитие, които би спомогнало за обезличаване и претопяване на българското население в нашата древна земя.

Не вземайте пример от Полша - нейното население е около 40 милиона. А България отдавна е преминала критичния праг на демографско стопяване. Не мислите ли, платени "хуманисти", че тези украински майки с деца никога няма да си тръгнат от нашата страна? Та те я харесват - само нашата дивотия ни кара да презираме собствената си Родина. Тя е слънчева, топла, храната и покривът в нея за тях са гратис. Освен това е член на ЕС. След някой месец към майките с деца ще се присъединят техните съпрузи и бащи. Вкупом ще заявят, че в Украйна домовете им са разрушени, че там е хаос. И ще получат български паспорти. Етническият състав на страната ни ще бъде коренно променен. Това, че украинците са християни, малко ще повлияе на отношението им към нас - те не обичат българите, смятат ни за русофили, а в Украйна вече израснаха няколко поколения, възпитавани в омраза към Русия и нейния най-послушен бивш сателит. Не обичат, уви и труда - впечатленията ми от тях в емиграция са такива, че е по-добре да не ги описвам - не и в тоя момент. Ще споделя само, че в Италия един безработен, бедстващ украинец, поканен от моя приятел да раздели скромния ни обяд, ни вдигна скандал, задето трапезата, която му предлагаме, е толкова сиромашка.

Тази сутрин срещнах моя позната, която ме осведоми, че първите украински "заселници" днес пристигат и във Враца. Така се изрази - не "бежанци", а "заселници". Помислих си, че жителите на моя град преди трийсет години брояха над 90 хиляди, а сега са не повече от 40 хиляди, макар че официалната статистика ги изкарва с десет хиляди повече. Петдесет хиляди са изчезнали - в робство в чужбина. Или в необятните гробища, където от осем месеца спи и единственото ми дете. "Заселниците" ще попълнят липсите.

Искам да бъда разбрана добре - аз не съм изверг, не съм чудовище. Нито "путинофил на заплата от Кремъл" - както плоско биха ме обвинили безмозъчните фили и фоби с конски капази. Бих помогнала на всяко божие създание в нужда, камо ли на човек и още повече на дете - и то с бедняшките си собствени левчета, а не с подаяния, измъкнати от "джоба на народа". Но преди всичко съм българка. Мисля за последствията от подобен форсиран, внушен отвън, призив за приемане на юруш на чужденци в трагичната ни земя. Това трябваше да е въпрос на всенародно обсъждане - беше нужно всички политически сили и обществени организации, а не само правителствените и парламентарни послушници, да го обгледат от различни ракурси. Можеха да се изпращат необходимите хуманитарни помощи в Полша и Молдова. Можеха да се намерят и други начини за подпомагане. Но не - съдбоносните за България решения никога не са вземат обмислено - затова страдаме и измираме.

Бог да бди над България!

Социалният потенциал на кооперативния бизнес модел при осъществяването на социално-икономическите дейности

> от стр. 1

на Софийско. Христо Ц. Родев (1906 г.) пише за задругите, които е виждал в Търновска, Свищовска и Павликенска област, където почти половината население живее в задруги. От данните за преброяването на населението (1900 г.) се разбира, че приблизително 430 000 души живеят в задруги (в семейства над 10 души), т.е. задругите са често срещани дори и след Освобождението.

В задругата движимата и недвижимата собственост, освен личната (дрехи и покъщнина) е била обща и е била управлявана от т.н. „задружен съвет“. Реколтата и всички приходи са „отивали“ в общия „кюп“, като отделните семейства са получавали нужната храна и облекла според броя на членовете им. Отделните семейства са живеели или в обща къща или в общ двор, като храненето е било общо или семейно. Задружният съвет е избирал „стопанин“ (домакин), който е представлявал задругата извън нея, отговарял е за общата каса, наставлявал е задругарите за извършването на работата и е разрешавал възникналите спорове. Обичаят при избора на стопанин е той да е най-стария член на задругата, но често е бил избран най-опитния от мъжете. Ръководен принцип е бил „Задругата решава, а домакинът изпълнява“. В случай, че домакинът не се справя с възложените му функции е бил сменяван с нов член на задругата. Според общите правила на задругата, ако някое момче отиде да учи гимназия, задругата го издържа, също както издържа семейството на този, който отиде да служи в армията или се разболе. Характерно за задругата е затвореното натурално стопанство – нейните членове сами задоволяват простите си и лимитирани нужди. В задругата наследство не е имало, освен на дрехи и покъщнина. Всеки задругар чувства едновременно имота като свой собствен и като общ. Влага труда си с чувство, че работи за себе си, роднините си и бъдещите поколения и употребява равно с другите, благата получени от общия труд.

Главните причини за широкото разпространение на задругата могат да се търсят в местните древни колективистки традиции на самоуправляващото се натурално стопанство. Също така голямото стопанство е икономически по-рационално, защото иначе всяко семейство трябва да се занимава със земята, животните, продажбите, къщата, а чрез обединението на силите се спестява труд и време. Така може да се купят по-добри плугове и дори машини. Равенството, солидарността и взаимопомощта в задругата гарантират липса на бедност и спокойно бъдеще за всеки член и семейството му. Пълноправните членове на задругите имат глас в управлението на своя живот и са негови творци на пряко демократичните „задружни съвети“.

След Освобождението от Османско робство, дьо Лавеле в своя монография (1878г.) разкрива, че сред „южните славяни“ има по-малко престъпления. Обяснения за това търси в липсата на бедност и самоконтрола на отделните задругари, които трябва да пазят честта на задругата. „...Задруги, които се намират в едно село, винаги са готови да си помагат. Когато трябва да се свърши спешна работа, няколко семейства се обединяват и задачата се свършва с общ труд. Това се превръща в празник. Вечерта се пеят народни песни под звуците на гъдулка и има танци на поляната под високите дъбове. Южните славяни изпитват голяма наслада от пеенето, и радостта е често срещано явление сред тях: по всичко изглежда, че живеят щастлив живот. Тяхното е осигурено и те имат по-малко грижи от западните нации, които напразно се опитват да задоволят желания, които всеки ден стават все повече и по-изискани. Преследването на пари не заразява съзнанието им и поради това са по-естествени. Посещение до славянската област на юг от Дунав, ще бъде достатъчно, за да се види социалната организация точно. Процъфтяващата България, най-добре култивираната от всички източни държави, показва утвърдително, че системата не е в противоречие и с добрата култивация на почвата. И въпреки това, този начин за организация, въпреки всичките си предимства, започва да се разпада и да изчезва навсякъде, където влезе в контакт с модерните идеи...“

Много автори отпреди век и повече описват спомени на старите хора за доминиращата роля на задругата в семейните образувания в миналите времена. Основната причина за разпадането на задругите може се търси в Закона за земите от 1858 г., прокаран от османската власт под диктовката на „Великите сили“ след Кримската война. Чрез този закон се установява частната собственост върху земята, така всеки селянин взима тапия за собственост и земята на задругите се разпределя между отделните й членове. Друга причина е нарастването на населението, което в мнозинството си е изтикано от османските, кърджалийски и черкезки набези в планинските местности, а след Освобождението земята вече е частна собственост, не под общата власт и собственост на месните общности. Ускореното западане на задругата се дължи и на това, че е обкръжена от капиталистическите стопанства на частния интерес, които са неразривно свързани с индивидуализма и егоизма.

Наред със задругата като форми на взаимопомощ сред населението са били: меджия, зареда или тлака – взаимно подпомагане при обработката на земята, прибиране или преработване на реколтите, строеж на къщи и т.н. В замяна, според обичайното право, всеки е задължен да върне същото количество труд. Често са съчетавани с песни и веселия. На седенките младите момичета

проф. Стойчо СИМОВ, д-р ик.

проф. Стойчо Симов

се събират, за да вършат заедно свои индивидуални работи, чрез множество забавления, включващи и участието на младите мъже от селото.

При спреничеството няколко чифта впрегнат добитък разорават целина (необработена земя) или пренасят товар (Маринов, 1894).

Бачите (мандрите) са сезонни сдружения на собствениците на добитък за съвместно отглеждане, добив и преработка на млякото, в които всеки получава продукция, според големината на стадото си. Различните стопани участват наравно в гледането и доенето и така спестявали време за работа на полето или наемат за целта хора, на които в повечето места се заплаща в натура. В Родопите помаците имат напълно идентична практика, което говори, че този обичай датира от векове (Данаилов, 1904; Маринов, 1894).

Жетварските задруги са трудови сезонни сдружавания, предимно на жители от планинските места, които нямат достатъчно земя и отиват в полето да косят там, където недостига работна сила (Маринов, 1894).

Селският общ хамбар или селски кош служи за взаимна помощ на изпадналите в нужда, за подпомагане с храни или със семена, в случай на неплодородна година. Всеки влага доброволно в тях зърнени храни, според притежаваната земя или като процент от реколтата. Получаващите помощ в натура връщат с 10% горница, като бедните селяни са освободени от нея. Останалата храна се продава и парите се влагат в селска кесия, от която са извършвани общи работи за селото – изграждане на училища, чешми, мостове, пътища. Селските хамбари на места се запазват чак до Втората световна война (Стоянов, 1937г., Тренева 1979г.). Подобно на селската кесия в градовете е била въведена градската кутия. За да сложи селските и градски каси под контрол и да подобри достъпа на населението до кредит, Мидхат Паша създава закон за общоползните каси, в които всеки поданик е бил задължен да внася продукти в натура. Всяка каса се управлява от двама християни и двама мюсюлмани. Раздават се кредити на нуждаещите се, а натрупаният капитал се използва за общински нужди (училища, строителство на пътища и мостове).

Солидарността и обединението между хората носи всеобща радост и щастие, а Иван Хаджийски обяснява: "При строеж на къща всички съседи или цялата махала отиват в гората, отсичат нужния дървен материал, одялват го и го превозват. Превозват камъните, копаят мазето, хранят по един ден последователно дюлгерите, даряват ги. При копане на кладенец всички съседи последователно слизаха да копаят, тъй както и после всички ще ходят да черпят вода от кладенеца. Когато полската работа на една къща изостане поради нещастие, един неделен ден цялата махала или съседите отиват и изорават нивите, прекопават царевицата или поженват житото. Също неделен ден се ходи да се върши полската работа на някой бедняк или някоя вдовица, които нямат добитък или достатъчно работна ръка, за да направят това сами. Тези, които смятат, че думите "единството на труда прераства в нравствено единение" са празни приказки, могат да се убедят нагледно в противното, ако присъстват на една такава взаимопомощ и видят отношенията, които се създават, както и чувствата, които пълнят работещите и помагащите си селяни", „Нравствеността на колективното селячество се изразява главно във формите на колективния труд и взаимопомощта, чрез формите на общо потребление (служби, курбани, общи трапези) и свързаните с това общи радости, веселия и човешко вътрешно разположение: обич състрадание, зачитане личността на ближния, отзывчивост към личността, готовност за помощ“.

продължава в следващия брой

ПРАВОСЛАВЕН КАЛЕНДАР

10 ч Св. мци Кодрат и Галина (Велико повечерие сканона на св. Андрей Критски, IV част)

11 п * Св. Софроний, еп. Врачански. Св. Софроний, патр. Йерусалимски (Презд. лит.) (вечерта Малко повеч. с Богородичен акатист, I статия)

12 с * Тодорова събота. Преп. Теофан изповедник. Св. Григорий Двоеслов, папа Римски. Преп. Симеон Нови Богослов (Злат. лит.) (Тип. с. 428)

13 н † 1 Неделя на Великия пост - Православна. Св. Никифор, патр. Константинополски. Гл. 5, утр. ев. 5, ап. Евр. 11:24-26, 32-40; 12:1-2 (с. 325), лит. ев. Ин 1:43-51 (Вас. лит.) (Молебна на Неделя Православна) (Тип. с. 429)

14 п Преп. Бенедикт
15 в Св. мчк Агапий и 6-те мъченици с него. Св. мчк Никандър

16 с Св. ап. Аристовул. Св. мци Савин и Папа (Презд. лит.)

100 години от рождението на Димитър Шонев

На 13 февруари 2022 г. се навършиха 100 години от рождението на Димитър Шонев - летец, певец, художник, символ на врачанската духовност и култура

През 1944 г. Димитър Шонев завършва Военното на Негово Величество училище с първи офицерски чин подпоручик. Там негов преподавател по музика е композиторът Драгия Томангелов, който го прави солист на военния ансамбъл.

През 1953 г. Димитър Шонев заедно с група ентузиастични основават Врачанската опера и оперета, на която по-късно той става и директор. В нея се превъплъщава в над 20 роли, между които Алфред от „Травиата“, Манрико от „Трубадур“, Херцогът на Мантоа от „Риголето“ на Верди, Пинкертон от „Мадам Бътерфлай“ на Пучини и други... На сцената са му партнирали певците Лиляна Барева, Надя Афеян, Илка Попова, Асен Селимски, работил е и с режисьори като Мишо Хаджимишев и Людмил Кирков – Кирето.

В по-късен период от живота си Шонев се отдава предимно на рисуването, като постоянна тема в творчеството му е град Враца, Балкана и околностите. През годините той прави много самостоятелни изложби, негови картини има по цял свят.

Димитър Шонев е съосновател на „Клуба на дейците на културата“ – Враца и е дългогодишен председател на Читалище "Развитие" със значим принос към развитието на културния живот на Враца.

Той е първият носител на наградата на града за цялостно творчество, носител на Орден „Кирил и Методий“. През 2000 г. получава званието „Почетен гражданин на Враца“.

Гергана ГИЗДИНА
Враца

Седемнадесет мига от живота на истинския Щирлиц

Откъс от шпионски роман

Борис ЦВЕТАНОВ
продължава от предишния брой

Погледът му за миг светна виждайки подалото се върху блузката на радистката златно медальонче - в кръгче красиво лице на жена.

Горилата ме побутна с маузера:

– С два пръста изважда патлака от кобура и го мяташ долу...без да се навеждаш...

Изпълних.

Лемке:

– Ще ви откарам без косъм да падне...Химлер ще подготви пир на Кръглата маса...

И даде знак с парабелума към медальончето на Евдокия.

Тя отвърна посочвайки с пръст медальончето.

Оня кимна.

Тя го разкопча,хвана го тъжно в дясната си ръка и оня като даде знак го подхвърли.

Лемке рязко протегна лявата си ръка,хвана го във въздуха и... това беше последното нещо,което направи в живота си.

Кръвта от главата му избухна като гейзер от куршума, който му пратих на мига, грабнал маузера от горилата.

Не останах прав,претърколих се , изваждайки браунинга изпод мишницата, похвърляйки го на радистката.

Вторият ми изстрел повали другия от групата,Евдокия, хванала с две ръце револвера, гръмна шофьорът.

Но светът изчезна пред очите ми, горилата бе върху ми,изпуснах маузера, оня хвана с две ръце гърлото ми,

повдигна главата ми и я трясна в земята,добре,че бе трева... За миг отслаби хватката, но колкото да грабне за дулото маузера и да го стовари в челото ми...И в този миг пусна гърлото ми, изтърва оръжието, изпълна се неестествено и се строполи до мен...

Зад него стоеше все така стискаща с две ръце браунинга Евдокия.

Явно чак сега разбра какво бе сторила, хвърли револвера, разтрепери се,събори ме в момента в който се опитвах да се изправа и даде воля на риданията си...

В този миг с периферното си зрение видях шофьорът да вдига парабелума си.

Но браунинга бе вече в ръката

Приковах го...

Изваках няколко секунди и изправяйки се, хванах Евдокия под мишниците.

– Трябва да се махаме.

Помъкнах я, ни жива, ни умряла, убила бе двама души. Беше жена. Природата е дала на жената задачата да дава живот, а тя бе отнела...И то два...

Врагове, които ако не бе ги убила,щяха да отнемат нейния...Но лесно е, когато си отстрани...

Строполи се пак на стъпалото на хорха.

Завлякох трупове близо до радиоколата.Отворих задната врата.Имаше три туби, явно пълни с бензин. Щяха да стигнат да заличат и най-малката следа.

Започнах да разливам обилно: колата, трупове, цялата полянка.

Оставих половин туба, поех Евдокия, настаних я на предната седалка, даде знак, че се е съзема.

Седнах зад волана, сложил тубата до себе си.На тридесетина метра, няколко крачки преди шосето слязох и разлях ивица бензин до мястото , където бях напоил обилно.

Седнах пак зад волана, запалих лист хартия, хвърлих го в ивицата бензин, включих двигателя.Бяхме вече на шосето, когато се

чу оглушителен гръм...

– Всичко свърши, Док...

Радистката ме погледна с големите си еленови очи,

пълни с тъга и въпрос.

– Къде отиваме?

– Берлин...Къде другаде.

– Не е ли опасно?

– Не.Познавам психиката на тия хора...Те не са казали нищо, доловили са вероятния голям лов, а когато ни видяха, вече беше върха на доволството...

След няколко минути Евдокия вече окончателно бе дошла на себе си.

– Борис, все пак това, което ти казах ми тежи.Не е справедливо, приятелю...

Усмяхнах се, придавайки на лицето си всепрощаващ вид.

– Време има за всичко... За всяка работа под небето: време да се родиш и време да умреш, време да садиш и време да береш на засаденото, време да убиваш и време да лекуваш, време да събираш и време да съграждаш, време да разхвърляш камъни и време да съграждаш...

Несъгласието на жената до мен , спътницата ми в тази невероятна битка се усещаше и във въздуха.

Въздъгнах:

– Ти пренебрегнат си и без награда,

а дните отминават, забрави. о

Небрежно вие вятърът: жизнената книга отгърща на неудачна страница...може би.

Не я погледнах, но усещах погледа ѝ.

– Това пък от къде е?

– Омар Хаям, момиче, ирански поет от преди хиляда години... Но поет на всички времена... – Омар Хаям.

– Личи...

Излязохме на аутобана.

Карах бавно.

Евдокия сложи ръка на коляното ми:

– Борис...

Хвърлих едно око, гледаше ме добродушно, признателно, какъв поглед, Господи...

– Каква има ?

Усмяхна се:

– Страхотен си.

Чувството, което обхвана цялото ми същество не се описва.

Ако един мъж в живота си никога не чуе такива думи, мисля си...

живял е напразно.

Облегнах се на седалката.

Кога започна всичко това?

1922?

Или 1929 – сватбата на Мартин Борман, кумуващият Адолф Хитлер и ръкуването ми с него?

Или 1934 когато елитни агенти на Сюрте Женерал със снимката ми в ръце ме търсеха под дърво и камък?

Или в Испания с камионите с 510 тона злато?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

Или 1941, когато когато с две тежки рани от куршуми от свои спасявах Москва?

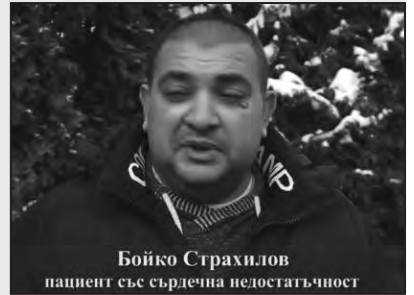

Борис ЦВЕТАНОВ

След няколко диагнози в Германия Бойко от Монтана намира спасението при български лекар

Лекар и пациент от Монтана станаха герои във филм за сърдечната недостатъчност

Кардиологът д-р Пламен Дунев, който работи в Монтана и София и неговият пациент Бойко Страхилов станаха герои в Националната кампания „Живот със сърдечна недостатъчност“ на Института за здравно образование.

Бойко Страхилов
пациент със сърдечна недостатъчност

Хора от различни градове споделят как се е променил животът им след поставянето на диагнозата и как се справят със заболяването заедно със своите лекари. Подбрани са най-въздействащите истории и най-„тежките“ пациенти, които лекарите са имали в своята практика. Всяка от историите е заснета във видео, в което участват лекари и пациенти. Доверието помежду им, самодисциплината, медицинските открития – това спасява болните и им дава надежда за нормален живот.

На прага на Новата година Бойко и съпругата му Камелия тръгват за Германия – с надежди и мечти за добър живот за тях и децата. И не подозират, че само след два месеца ще чуят думите: „може да чакаш за ново сърце“. „Започнах да се задъхвам, да кашлям, не можех да спя, защото щом легнех, се задъшвах. Чудех се какво става с мен, спрях цигарите и кафето. Целият бях пълен с вода, не можех да се движа. Беше ми много, много зле“, спомня си Бойко. Търси помощ от лекари в Германия, ходи на няколко прегледа, но продължава да се чувства зле. А час за нов специалист му дават за след няколко месеца. Тогава съпругата му казва – иди си в България и търси лекар там.

Почти по спешност той се озовава в кардиологичната болница „Сити Клиник – Свети Георги“ – Монтана. Налага се да влезе в болница и да остане няколко дни там. „Проведохме активно и агресивно лечение, и още по време на престоя си той сваля около 20 килограма от задържаната вода“, спомня си д-р Пламен Дунев. Лекарят признава, че ще направи всичко възможно, но ако медикаментите не помогнат – може да бъде включен в списъка за трансплантация и да чака ново сърце. Което не всички дочакват.

За щастие, правилната терапия връща Бойко към живота. „Вече всичко е наред, дори децата забелязаха, че той спи добре“, споделя съпругата Камелия. А д-р Дунев признава, че без активното участие на пациента, успехът е невъзможен. „Бойко е много дисциплиниран пациент и ефектът е налице“, казва той. А Бойко не спира да благодари на своя лекар и на Бога, в когото искрено вярва.

Сърдечната недостатъчност (СН) е сериозно хронично заболяване, при което сърцето не може да изтласква достатъчно кръв, за да отговори на нуждите на тялото. Сред най-често срещаните причини за нея са коронарна болест на сърцето, инфаркт на миокарда (сърдечен удар), вродени сърдечни дефекти, увреждане на сърдечните клапи, предсърдно мъждене. Симптомите на задъх и силна отпадналост могат да ограничат работоспособността на пациентите или способността им да извършват обичайните си ежедневни дейности, което води до социална изолация, тревожност и депресия. Сърдечната недостатъчност заема водещо място в общата смъртност от сърдечно-съдови заболявания. Около 50% от пациентите умират до 5 години след поставяне на диагнозата. Тези прогнози са по-неблагоприятни дори от редица ракови заболявания, а обществото все още смята рака за най-опасен.

В България със Сърдечна недостатъчност живеят около 150 000 души, които са диспансеризирани при личен лекар или кардиолог. По данни на НЗОК в Област Монтана болните са близо 5500 души. 90% от тях са на възраст над 65 години. Всяка година болниците в областта отчитат близо 2500 хоспитализации по повод на СН.

Слово
e-mail: slovoplus@abv.bg
slovoplus@yahoo.com

Издател: ИК „Слово плюс“
Монтана, бул. "Пею Яворов" 1, БЦ "Огоста", ет 4

Параскеба Маркова
Главен редактор
тел. 0876 307 732
Цветана Костова
първи зам. главен редактор
тел. 0879 577 469
Ненчо Слабчев
зам. главен редактор
тел. 0885 708 703
Георги Петров
зам. главен редактор
тел. 0899 767 886

Екуп Враца
ул. „Цв. Кръстениякова“ 13
ОКС, 3000, п.к. 143,
тел.: 0877 185 669
Екуп Монтана
3400, п.к. 133,
ул. „Пею Яворов“ 1
БЦ „Огоста“, ет. 4 офис 404
Екуп Вудин
тел.: 0889 399 349
0885 708 703
Екуп София
тел.: 0887 901 058

Печатница
“БГ Принт” - Враца

Издателска кооперация „Слово плюс“
членува в Кооперативен съюз - Враца

Женският въпрос в съвременна България

> от стр. 5

детски градини и столове, намаляващи домашния труд и позволяващи на жената по-активна роля в обществения живот. Традиционния патриархат, разбира се, продължава да играе важна роля на битово ниво, но както отбелязахме, традицията не може да бъде забранена, трябва да се работи сред населението, за да отмре. Част от критиките към социалистическите държави по женския въпрос се въртят около т.нар. втора смяна – грижата за домакинството и децата, лъвския дял от която се пада на жената, но в следработно време. Въпреки опитите чрез пропаганда да се повлияе на населението да се разпределят по-справедливо домашните задължения, традицията се оказва по-устойчива и това противоречие не е разрешено, макар да са постигнати известни успехи.

Една от основните критики към социалистическите женски организации от страна на западните феминистки е, че са структурно държавни, т.е. зависими. В тази връзка е хубаво да се отбележи, че американските независими феминистки организации, например, са пряко обвързани с интересите и политиките на спонсорите си, като в някои случаи тези спонсори са ЦРУ.

Женските права, добити в социалистическа България, са

запазени и след реставрацията на капитализма в една или друга степен, най-вече формално. Голяма част от детските градини са затворени и майките са принудени да забавят връщането си на работа. Масова практика са двойните договори, при които с постъпването на работа се попълва и молба за напускане без дата, която се прилага при забременяване. Друга практика е принуждаването на жените да подписват декларации, че няма да забременяват. Нискоквалифицирания и евтин труд е извършван в повечето случаи от жени. България се върна с десетилетия назад, позволявайки много жени да отпаднат от пазара на труда, за да бъдат майки и домакини (често, не по желание).

Днес в страната ни има редица проблеми, свързани с половото неравенство, но те се отнасят за жените на наемния труд и тези, отпаднали от пазара на труда. Да се търси решение на тези проблеми означава да се прилага класов подход, защото днес интересите на жените, част от управляващата класа, нямат нищо общо с интересите на жените, които са експлоатирани. Общоженски въпрос не съществува. Има женски въпрос, който е частен случай на въпроса за равенството на всички хора.

100 години от кончината на народния поет Иван Вазов

Иван Вазов – народният поет, който бе и винаги остана с българския народ

продължение от миналия брой Проф., дфн, д-р ист. Нако Стефанов

Пътеките на съдбата на Вазов в свободна България

Кривуличещи са пътеките на съдбата на Вазов във вече свободна България. От края на 1880 г. той се установява в Пловдив, който по това време е столица на Източна Румелия. Същата е автономна провинция на Османската империя, създадена в Южна България съгласно Берлинския договор от 1878 г. Провинцията просъществува до Съединението с Княжество България през 1885 г.

В Източна Румелия, но също така и в Княжеството България споменът за героизма, за жертвите, за пролятата кръв на загиналите за свободата на България започва да избледнява. За да запази и разбуди не само народната памет, но и националното съзнание, както и държавническото мислене и чувство Иван Вазов подготвя цикъл от 12 оди „Епопея на забравените“. Може да се каже, че именно с тази епопея Вазов влиза в душата на народа български като народен поет. А „Епопеята на забравените“ до днес остава най-големия шедьовър на българското баладично поетическо творчество. Върхът е несъмнено одата „Опълченците на Шипка“, посветена на участието на българското опълчение в Руско-турската Освободителна война (1877-1878 г.). Тя описва боевете при Шипка през август 1877 г.

„ОПЪЛЧЕНЦИТЕ НА ШИПКА“
Нека носим йоще срама по челото,
синила от бича, следи от теглото;
нека спомен люти от дни на позор
да висне кат облак в нашия кръгозор;
нека ни отрича историята, века,
нека е трагично името ни; нека
Беласица стара и новий Батак
в миналото наше фърлят своя мрак;
нека да ни сочат с присмехи обидни
счупенте окови и дириите стидни
по врата ни още от хомота стар;
нека таз свобода да ни бъде дар!
Нека. Но ний знаем, че в нашия недавно
свети нещо ново, има нещо славно,
що гордо разтупва нашите гърди
и в нас чувства силни, големи плоди;
защото там нейде на връх планината,
що небето синьо крепи с рамената,
издига се някой див, чутовен връх,
покрит с бели кости и със кървав мърх
на безсмъртен подвиг паметник огромен;
защото в Балкана има един спомен,
има едно име, що вечно живей
и в нашта история кат легенда грей,
едно име ново, голямо антично,
като Термопили славно, безгранично,
що отговор дава и смива срамът,
и на клеветата строшава зъбът.
О, Шипка!
Три деня младите дружини
как прохода бранят. Горските долини
трепетно повтарят на боя ревът.
Пристъпи ужасни! Дванайсетий път
гъсти орди лаят по урвата дива
и тела я стелят, и кръв я залива.
Бури подир бури! Рояк след рояк!
Сюлейман безумний сочи върха пак
и вика: "Гърчете! Тамо са раите!"
И ордите тръгват с викове сърдити,
и "Аллах!" гръмовно въздуха разпра.
Върхът отговаря с други вик: ура!
И с нов дъжд куриуми, камъни и дървье;
дружините наши, опискани с кърви,
пушкат и отблъскват, без сигнал, без ред,
всякой гледа само да бъде напред
и гърди геройски на смърт да изложи,
и един враг повеч мъртъв да положи.
Пушката екнат. Турците ревът,
Насипи налитат и падат, и мрат; -
Идат като тигри, бягат като овци
и пак се завръщат; българи, орловци
кат лъвове тичат по страшии редут,
не сеицат ни жеге, ни жажда, ни труд.
Щурмът е отчаян, отпорът е лют.
.....
И днес йощ Балканът, щом буря зафаца,
спомня тоз ден бурен, шуми и препраца
славата му дивна като някой ек
от урва на урва и от век на век!
6 ноември 1883 г.

След провала на Деветоавгустовският преврат от лятото на 1886 година, чиято цел е да сваля княз А. Батенберг, чиято политика влошава отношенията на младото Княжество България с Освободителката Русия, подкрепилият преврата Иван Вазов е

принуден да замине за Руската страна. Там в град Одеса написва първият и най-велик роман в българската литература „Под игото“. Ужасяващ по своята трагичност и отчаяние е финалът на романа. Но явно с този край Вазов е желал да напомни за цената на свободата, платена с кръвта на национал-революционерите и с тази на руските войни, дали си живота за българската свобода. Но и за най-големия грях – неблагодарността към Освободителката Русия, който грях като тенденция започва да се проявява сред новия български „елит“.

„ПОД ИГОТО“, XVI. ГИБЕЛ
.....
- Страдаш, брате?
- Не, ами и последния патрон хвърлих, забравих...
- Имам още два в моя револвер, вземи... - каза Огнянов и подаде оръжието си на Соколова. - Сега нека видят как умира един български апостол!
Па като изтръгна големия ятаган из силяха на доктора, излезе из портата и се спусна в тълпата, като раздаваше ужасни удари наляво и надясно...
.....
Подир половина час цялата орда, победоносна, свирепа, демонически весела, излязаше из дола с Огняновата глава, набучена на прът. Докторовият череп, раздробен на късове от ножовете (най-първия удар - от куриум - сам докторът си беше нанесъл), не можеше да послужи за трофей. Също Радината глава беше оставена - по политическа причина вече: Тосун бей беше по-хитър от Тъмрашлията.
Отзади носеха, натоварени на едни кола, убитите и ранените.
С диваишки викове сганта дойде в града. Той беше по-пуст и по-мълчалив от едно парясано гробище. На мегдания побиха трофея.
Само един човек се мяркаше там, като един призрак.
Той беше Мунчо.
Като позна главата на любимия си Русияна, той вторачи яростни, безумни очи в нея и изригна, в един дъжд от плюнки, една колосална погръжся против Мохамеда и султана.
Обесиха го на касапницата.
Тоя луд беше единственият човек, който се осмели да протестира.
Одеса, 1888 г.

След като през 1889 г. Вазов се връща в България той се установява в София. Съдбата е благосклонна към поета. Делото му получава признание, но и държавнически постове. През 1897 – 1899 г. той е министър на народното просвещение в третото правителство на Константин Стоилов. Но нито постове, нито официалното признание не затваря очите на Иван Вазов пред тежкото положение на хората от народа. България е тръгнала по пътя на буржоазно-капиталистическото развитие, в основанията на което са заложени неравноправието, разделението на имащи и нямащи, на сити и гладни... Поетичната гусла на народния поет отразява страданията народни с елегията „Елате ни вижте!“/1899 г./.

Се тоз вик ме среща, изпраца по пътя,
по кръчми, по хижи — ума ми размътя.
Отбивам се в селското бедно жилище:
картина плачевна душа ми покъртя!
„Елате ни вижте“
Под — гола пръст! Смрад, дим, стени окадени,
тъмничен въздух; в полумрак потопени
човеци и дрипи... На също гноище
лежи скот и стопан, духовно сближени.
„Елате ни вижте“
Зла бедност! Неволя! Души затъпели,
набърчени булки, деца застарели;
Къс ръжено тесто в пушливо огнище
загрява се там за гърла изгладнели.
„Елате ни вижте“
.....
„Елате ни вижте!“ — той моли и стене, —
вий, мъдри велможи, от назн гоени...
На миг напуснете там вашето тържище
на шум и на фрази, богато платени —
„Елате ни вижте“
Вий, дете в покой и в палати стоите,
към нас приближете — вий, славни, вий, сити!
Зърнете през нашия изгнило плетище
и може би вам ще настръхнат космите!
„Елате ни вижте“
Тогаз за народа се бихте смислили
и срам, угризение бихте сетили.
И вашето сърце със болка заби ще.
О, доста на думи сте назн любили —
„Елате ни вижте!“

продължава в следващия брой

Поетичен салон

Светла ДАМЯНОВСКА

Диадема

Диадемата си е просто диадема, не тиара, сияеща сред буклите на царица, нито трънен, златен или лавров венец... Само в историческите ръкописи се срещат могъщи жрици, любими съпруги, прочути куртизанки или мъченици, предводителки, антични поетеси, увенчани с дафинов лист... Ние, съвременните жени, просто прихващаме косите си за да не ни влизат в очите, докато се борим с действителността. И докато го правим, съвсем мимоходом се влюбваме, женим се, зачеваме, раждаме и отглеждаме децата си, посрещаме и изпращаме скъпи на сърцето ни хора, занимаваме се с всички битови тривиалности, ходим на работа (или на няколко работи) и се опитваме да спечелим прилични пари, рисуваме картини, композираме оратории, създаваме научни и недотам научни теории, по нощите четем книги и пишем стихове, а понякога крещим от безсилие или от самота вием, страдаме, боledуваме и скърбим, без да се замисляме за конкретния случай какъв точно накит за глава да употребим.

Всъщност носим невидими индиански корони от пера, редовно точим изхабените от неравни сражения томахавки и се гримираме във варварските цветове на войната (защото, оказва се, целият ни живот е една безкрайна война). А щом остареем и леко се смахнем, ни обявяват за шаманки, а това е най-голямото и ценно признание за мъдростта ни (всъщност единственото и то иронично). И тогава най-сетне внуците ни увенчават, с най-скъпоценното и престижно бижу - саморъчно изплетено венче от жилави, диви, полски цветя... И без да съзнават създават най-точния символ на същността ни.